

عنوان

اهمیت و فضیلت دعا و مناجات از دیدگاه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله و سلم)

استاد راهنما

خانم دکتر سیده الهام امامزاده

مولفین

صدیقه نمازی

راضیه عباسی

فاطمه بردستانی

سمانه بردستانی

ام البنین حاجی پور

موسسه آموزش عالی معصومیه

استان بوشهر

چکیده

آراستن دل برای صاحب خانه ، بدون دعا ، تضرع ، نیایش ، توبه و استغفار آن هم به طور مستمر ممکن نیست . آذین دل به دعاست و روی آوردن به تمامی وجه به سوی خالق هستی است . دعا توفیقی است بزرگ از جانب خداوند و اجابت آن ، نعمت و رحمتی دیگر از منبع رحمت و کرامت حق می باشد . مقاله حاضر در صدد است با استفاده از منابع کتابخانه ای و بر مبنای آموزه های قرآن و روایات اسلامی و به روش توصیفی اهمیت و ضرورت دعا را مورد بررسی قرار دهد . نتیجه مقاله حکایت از آن دارد که انسان به وسیله دعا توجه و شایستگی بیشتری برای درک فیوضات الهی پیدا می کند . به عبارتی دعا نوعی کسب قابلیت برای دستیابی به فیض بی پایان پروردگار است. البته اهمیت دعا منحصر در موارد مزبور نمی شود، اما می توان گفت سایر عوامل از موارد نامبرده سرچشمه می گیرد .

کلید واژه : دعا ، فضیلت دعا ، ضرورت دعا ، دعا در قرآن ، فلسفه دعا ، شرایط دعا

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۲	فصل اول
	مفهوم دعا و اقسام آن
۳	الف (تعریف دعا
۳	۱- دعا در لغت
۴	۲- دعا در اصطلاح
۴	۳- مفهوم واقعی دعا
۵	ب) اقسام دعا
۵	۱- دعا برای حاجت های مادی و دنیوی
۶	۲- دعا برای کمال نفس و تعالی روحی و معنوی و تقرب به خداوند
۷	فصل دوم
	فلسفه دعا و پاسخ به چند سوال
۸	الف) فلسفه دعا
۹	ب) پاسخ به چند اشکال
۹	۱- دعا عامل تخییر
۹	۲- دعا فضولی کردن در کار خدا

۱۰	۳- منافات دعا با مقام رضا و تسلیم در برابر اراده خدا
۱۲	فصل سوم
	ضرورت دعا
۱۳	الف (ضرورت دعا
۱۴	ب) ضرورت عقلی دعا و نیایش
۱۶	ج) اشکال بر دلیل مشروعیت دعا
۲۰	فصل چهارم
	شرایط استجاب دعا
۲۱	الف) شرایط استجاب دعا
۲۱	۱- شرایط دعا
۲۲	۲- پاکی قلب
۲۲	۳- پاکی اموال
۲۳	۴- مبارزه با فساد
۲۳	۵- عمل به پیمان های الهی
۲۳	۶- حضور قلب
۲۳	۷- حرکت و بهره برداری از امکانات در جهت رسیدن به خواسته های مورد نظر
۲۳	۸- تسلط بر دعا و آشنایی و مرور دعا برای رهایی از وابستگی ها و رفع موانع
۲۳	۹- زمینه سازی تا اینکه روح رنج دیده رها و به سوی کنترل لرزش ها به پیش برد.

آثار و موانع استجاب دعا

الف (آثار و فوائد دعا

۱- پر کردن خلأ فطری انسان

۲- ارتباط با قدرت نامحدود

۳- خدا باوری

۴- خودشناسی

ب) موانع استجاب دعا

۱- گناه

۲- ظلم به دیگران

۳- سیر بر خلاف اسباب ظاهری

۴- نقض حکمت الهی

۵- روشن نبودن مطلب برای دعا کننده

۶- سبک شمردن نماز

۷- ترک امر به معروف و نهی از منکر

فصل ششم

اهمیت دعا از دیدگاه انبیاء و پیامبر اکرم (ص)

الف) نمونه هایی از دعا و نیایش پیامبران به درگاه الهی

« دعای دو نفر است که بدون هیچ مانعی به اجابت می رسد : ۱- دعای مظلوم ۲-

دعای مومن در حق برادر مومن و نسبی اش و پشت سرش.

۱۴. فرق دعای پنهانی و دعای آشکار

«دَعْوَةٌ فِي السِّرِّ تَعْدِلُ سَبْعِينَ دَعْوَةً فِي الْعَلَانِيَةِ»

یک دعای پنهانی برابر است با هفتاد دعای آشکار.

۱۵. دعا ، لشکری از لشکریان الهی

«الدُّعَاءُ جُنْدٌ مِنْ أَجْنَاءِ اللَّهِ مُجَنَّدٌ يَرُدُّ الْقَضَاءَ بَعْدَ أَنْ يُبْرَمَ»

دعای لشکری از لشکریان مجهز الهی است که تقدیرات حکمی و قطعی را برطرف میکند.

۱۶. دعا سلاح مومن

«الدُّعَاءُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ»

دعا ، سلاح مومن است.

۱۷. دعا و درخواست بخشش گناهان^۱

^۱ - همان

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَ عَمْدِي وَ هَزْلِي وَ جَدِي وَ كُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَمْتُ وَ مَا أَخَّرْتُ وَ مَا أَسْرَرْتُ وَ مَا أَعْلَنْتُ.

خدایا گناهان سهوی و عمدی ، شوخی و جدی و هر چه بهتر از من می دانی ببخش.
خدایا از تمام گذشته و آینده و پنهان و آشکار من درگذر.

۱۸. دعا برای سلامت جسم و بدن

«اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَدَنِي ، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي سَمْعِي ، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَصَرِي».

خدایا سلامت بدن و گوش و چشم را عنایت فرما.

۱۹. دعا برای عاقبت نیکو

«اللَّهُمَّ أَحْسِنْ عَاقِبَتَنَا فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا وَ اجْرِنَا مِنْ خِزْيِ الدُّنْيَا وَ عَذَابِ الْآخِرَةِ»

خدایا عاقبت کارهای ما را نیکو گردان و ما را از ذلت دنیا و عذاب آخرت حفظ فرما.

۲۰. دعا برای وسعت رزق

«اللَّهُمَّ اجْعَلْ أَوْسَعَ رِزْقِكَ عَلَيَّ عِنْدَ كِبَرِ سِنِّي وَ انْقِطَاعِ عُمْرِي»

خدایا به هنگام پیری و آخر عمر روزی بیشتری به من عنایت کن.^۱

^۱ - همان

نتیجه گیری

با توجه به بررسی هایی که انجام شد می توان گفت دعا وسیله ای است که انسان ها به وسیله ان می توانند به خداوند متعال نزدیک شوند و خود را در دایره بی نهایت هستی ببینند و موجب افزایش آرامش در وجودشان شود .

خداوند متعال دعا را وسیله ای برای رشد تعالی انسان ها قرار داده است و کسی که به درگاه الهی دعا کند محبت و لطف الهی شامل حال او می شود همانطور که خداوند در بعضی از آیات خیلی مهربانانه با کسانی که اهل دعا هستند سخن گفته است و انسانی هم که به درگاه الهی دعا می کند نشان می دهد که فقیر است و باید با دعا کردن فقر خود را برطرف کند . از طرفی دعا روح عبادت را در انسان تقویت می کند و از سوی دیگر منافاتی با قضا و قدر ندارد و از حوزه قضا و قدر بیرون نیست . برای دعا شرایط و مقدماتی است که حتما باید فراهم شود تا انسان ها با توجه به آنها بتوانند زندگی خود را تغییر داده و به خداوند متعال نزدیک شوند از عوامل اجابت دعا پاکی قلب ، پاکی اموال ، مبارزه با فساد ، حضور قلب و توجه به خداوند متعال می باشد بنابراین دعا کردن باید حتما همراه با فعالیت و گذر از عوامل طبیعی باشد و از اسباب طبیعی خارج نشود.

گناه ، ظلم ، ستم کردن به دیگران ، ترک امر به معروف و نهی از منکر، سبک
شمردن نماز و ... از عواملی هستند که می توانند دست به دست هم دهند و مانع
استجاب دعا شوند. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله و سلم) خود را بی نیاز از دعا و
خواهش از درگاه الهی نمی دانست و در همه حالات به یاد معبود خویش بودند و از
حضرت حق مدد و یاری می خواستند و این برای ما درسی است که به سیره ان
بزرگوار تمسک جویم و با الگو گرفتن از سبک زندگی ان حضرت که نمونه انسان کامل
است، موجبات رشد معنوی و اخلاقی خود را فراهم آوریم.

کتاب نامه

- (۱) قرآن کریم
- (۲) امامی ، محمدجعفر (۱۳۸۷)، لغات در تفسیر نمونه (چاپ اول) ، قم : انتشارات امام علی ابن ابی طالب (علیه السلام) .
- (۳) قرشی ،علی اکبر (۱۳۷۰) ، قاموس قرآن (چاپ اول)، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
- (۴) راغب اصفهانی ، حسین ابن محمد (۱۳۶۹) ، مفردات الفاظ قرآن کریم ، ترجمه غلامرضا خسروی حسینی ، چاپ اول ، تهران : مرتضوی.
- (۵) مصباح یزدی ، محمدتقی (۱۳۹۴) ، شکوه به خدا ؛ شرحی بر مناجات شعبانیه (چاپ هفتم) ، تهران : انتشارات موسسه آموزش و پژوهشی امام خمینی (ره) .
- (۶) طباطبائی، محمد حسین (۱۲۹۷) ، ترجمه تفسیر المیزان ، تهران : دارالکتب الاسلامیه .
- (۷) مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۱) ، تفسیر نمونه (چاپ دهم)، تهران: دارالکتب الاسلامیه .
- (۸) مطهری ، مرتضی (۱۳۶۹) ، بیست گفتار (چاپ ۲۹) ، تهران : انتشارات صدرا .
- (۹) کلینی، محمد بن یعقوب ، کافی ، تهران : دارالکتب الاسلامیه .
- (۱۰) ممدوحی کرمانشاهی ، حسن (۱۳۸۹) ، نیایش از دیدگاه عقل و نقل ، قم : موسسه بوستان کتاب.
- (۱۱) امین ، نصرت بیگم (۱۳۶۲) ، تفسیر مخزن العرفان در علوم قرآن (چاپ اول) ، بی تا.
- (۱۲) طبرسی، حسین بن فضل (۱۳۷۰) ، مکارم الاخلاق ، ترجمه میر باقری ، تهران : فراهانی
- (۱۳) شیرازی ، حسن ، (۱۳۹۰) ، سخن پیامبر اعظم (ص) (چاپ اول) ، قم: اندیشه مولانا
- (۱۴) نهج الفصاحه ، ترجمه سعید راشدی ؛ لطیف راشدی (۱۳۸۵) ، چاپ اول ، قم ، انتشارات ام ابیها